

Rapport

Rapport over een klacht over het Leger des Heils Jeugdzorg & Reclassering, vestiging Leeuwarden.

Datum: 11 november 2010

Rapportnummer: 2010/326

Klacht

Zie onder *bevindingen* of *volledige tekst* voor de volledige tekst van het rapport.

Beoordeling

Zie onder *bevindingen* of *volledige tekst* voor de volledige tekst van het rapport.

Conclusie

Zie onder *bevindingen* of *volledige tekst* voor de volledige tekst van het rapport.

Onderzoek

Zie onder *bevindingen* of *volledige tekst* voor de volledige tekst van het rapport.

Bevindingen Klacht

Verzoekster klaagt erover dat het Leger des Heils Jeugdzorg & Reclassering, vestiging Leeuwarden, onvoldoende gevolgen heeft verbonden aan de uitspraak van het College van Toezicht van het Nederlands Instituut van Psychologen van 19 december 2007, waarin haar klacht over een psychologisch onderzoek van 7 februari 2007 gegrond is verklaard.

Verzoekster klaagt er verder over dat het Leger des Heils onvoldoende uitvoering heeft gegeven aan de beschikking van de rechtbank te Leeuwarden van 3 september 2008, waarin de rechter heeft bepaald dat de omgang tussen haar en haar zoon minimaal twee uren per drie weken dient te zijn.

Voorts klaagt verzoekster erover dat het Leger des Heils zich onvoldoende heeft ingespannen om deze minimum-omgangsregeling uit te breiden, en niet heeft toegewerkt naar een onbegeleide omgangsregeling tussen haar en haar zoon, terwijl het de intentie daartoe tijdens de hoorzitting van de klachtencommissie van het Leger des Heils van 12 juni 2009 wel heeft uitgesproken.

Verzoekster klaagt er ten slotte over dat het Leger des Heils haar zoon na de uithuisplaatsing in de veronderstelling heeft laten verkeren dat zijn moeder ziek is.

Algemeen

Een echtscheiding is vaak een emotioneel ingrijpende gebeurtenis. Zeker als er kinderen bij betrokken zijn. De ouders kunnen ernstige strijd met elkaar (blijven) hebben, waar het kind niet zelden de negatieve gevolgen van ondervindt. In deze zaak zijn de gevolgen zeer

extreem geweest. De onderlinge strijd heeft geleid tot een spoeduitplaatsing van het kind van de moeder naar de vader, met daarop volgend langdurige (rechterlijke) procedures over de hoofdverblijfplaats van het kind en de omgang met moeder. Op dit moment is er nog steeds geen definitieve oplossing gevonden en heeft moeder haar kind al zeer lang niet meer gezien.

Hieronder wordt een overzicht gegeven van de gebeurtenissen die, voor zover van belang voor het onderzoek naar de in de klacht genoemde gedragingen, hebben plaatsgevonden na de echtscheiding.

Bevindingen

1. De echtscheiding

Op 22 juni 2005 zijn verzoekster en haar ex-echtgenoot na een, volgens verzoekster, zeer problematische periode van elkaar gescheiden. Ze hebben één zoon, geboren in 2001, over wie zij beiden het ouderlijk gezag hebben. Deze zoon bleef na de echtscheiding voorlopig bij verzoekster wonen. Al eerder, in februari 2005 had de rechter een omgangsregeling tussen de zoon en zijn vader vastgesteld. De contacten tussen verzoekster en haar ex-echtgenoot over de omgang met hun zoon en over de financiële afwikkeling van de echtscheiding verliepen zeer problematisch, waarbij meerdere keren de politie werd ingeschakeld. De Raad voor de Kinderbescherming is vervolgens door de rechter verzocht om onderzoek te doen naar de opvoedingssituatie van de zoon.

2. De ondertoezichtstelling en het psychologische rapport

Vanwege de strijd tussen de ouders, die zijn weerslag had op het kind, adviseerde de Raad voor de Kinderbescherming de rechter op 19 januari 2006 om de zoon onder toezicht te stellen van Bureau Jeugdzorg. Op 8 februari 2006 werd de zoon onder toezicht gesteld van het Leger des Heils Jeugdzorg & Reclassering, vestiging Leeuwarden. Verder werd ter zitting op diezelfde dag besloten dat de voorlopige verblijfplaats van de zoon bij verzoekster was en dat de voorlopige omgangsregeling tussen de zoon en de ex-echtgenoot bleef gehandhaafd totdat de gezinsvoogd duidelijkheid had verkregen over de vraag waar de zoon het beste kon wonen en op welke manier de omgangsregeling diende vorm te krijgen.

Op de rechtszitting van 22 juni 2006 werd vastgesteld dat de ex-echtgenoot ernstige twijfels had over de opvoedkwaliteiten van verzoekster. De rechter verzocht de gezinsvoogd hierop om een psychologisch onderzoek te starten om te onderzoeken of deze twijfels terecht waren. Verzoekster ging vervolgens op eigen initiatief naar psychiater J. Psychiater J. bracht op 8 november 2006 een rapport over verzoekster uit, waarin was opgenomen dat J. geen enkele twijfel had over de opvoedkwaliteiten van verzoekster. In opdracht van de rechter verzocht het Leger des Heils vervolgens het Nederlands Instituut

voor Forensische Psychiatrie en Psychologie (NIFP) om onderzoek te doen naar de opvoedkwaliteiten van verzoekster en van haar ex-echtgenoot. Psycholoog B. van het NIFP legde op 7 februari 2007 een conceptrapport over aan verzoekster, waarin onder meer was opgenomen dat verzoekster een persoonlijkheidsstoornis had. Voorts was er een contra-indicatie voor de opvoeding en verzorging bij verzoekster, namelijk een vermoedelijke dreiging door verzoekster met zelfdoding en doding van haar zoon. Een bekende van verzoekster en haar ex-echtgenoot bleek in december 2006 namelijk een brief aan onder meer het NIFP en het Leger des Heils te hebben geschreven, waarin werd meegedeeld dat verzoekster had geroepen dat zij zichzelf en haar zoon zou willen doden. Ten slotte sloot B. in zijn conceptrapport niet uit dat bij de zoon sprake was van meer dan alleen opvoedingsproblematiek. Er waren bij hem gedragingen geconstateerd die konden wijzen op een lichte vorm van een Autisme Spectrum Stoornis.

Psycholoog B. deed vervolgens een zorgmelding bij het Leger des Heils over het vermoedelijk suïcidale gedrag van verzoekster.

3. De uithuisplaatsing

Op 20 april 2007 vroeg het Leger des Heils een spoedmachtiging aan om de zoon uit huis te plaatsen. De reden voor de spoed was voornamelijk dat het Leger des Heils zich zorgen maakte over de veiligheid van de zoon als verzoekster vooraf zou worden geïnformeerd over de uithuisplaatsing. De rechter gaf op 23 april 2007 een machtiging af tot plaatsing van de zoon bij zijn vader en aansluitend in een voorziening voor pleegzorg voor de duur van vier weken. Op 20 april 2007 bracht verzoekster haar zoon van inmiddels vijfenhalf jaar oud naar een feestje, waar hij in verband met de omgangsregeling door zijn vader zou worden opgehaald. Op 23 april 2007 werd verzoekster meegedeeld dat haar zoon niet meer terugkwam, omdat hij uit huis was geplaatst en bij haar ex-echtgenoot en zijn nieuwe partner zou blijven.

Verzoekster diende nog diezelfde dag een klacht over psycholoog B. van het NIFP in bij het College van Toezicht van het Nederlands Instituut van Psychologen.

Tijdens een rechtszitting op 2 mei 2007 werd de uithuisplaatsing besproken. Volgens het Leger des Heils ging het niet goed met de zoon bij verzoekster vanwege de voortdurende strijd tussen de ouders. Voorts hield verzoekster zich niet aan de afspraken met de gezinsvoogd, zodat deze onvoldoende zicht kon krijgen op de ontwikkeling en opvoedingssituatie van de zoon. Ook zou zij de afspraken over de omgangsregeling niet nakomen, waardoor de zoon niet de kans kreeg loyaal aan zijn vader te zijn. Ten slotte maakte de gezinsvoogd zich grote zorgen over de veiligheid van de zoon na een zorgmelding van het NIFP over verzoekster.

Tijdens deze rechtszitting weigerde verzoekster het rapport van psycholoog B. ter inzage te geven aan het Leger des Heils en aan de rechtbank, omdat zij het volledig oneens was

met de wijze waarop het onderzoek was verricht en de conclusies die door B. waren getrokken. De rechtbank verlengde hierop de uithuisplaatsing bij vader, omdat zonder het psychologisch rapport de veiligheid van de zoon bij verzoekster niet kon worden getoetst. De rechtbank droeg verzoekster op om op objectieve wijze aan te tonen dat er geen zorgen over de veiligheid van de zoon hoefden te bestaan. Verder deelde de rechtbank mee dat het Leger des Heils ervoor moest zorgen dat de zoon zo spoedig mogelijk op een veilige manier contact met zijn moeder kon hebben. Verzoekster ging tegen de uithuisplaatsing in hoger beroep, maar het gerechtshof bekrachtigde de beslissing van de rechtbank. De uithuisplaatsing werd vervolgens in meerdere rechterlijke beschikkingen verlengd.

4. Berisping psycholoog B.

Op 19 december 2007 deed het College van het Nederlands Instituut van Psychologen uitspraak over de klacht van verzoekster tegen psycholoog B. van het NIFP. Het College was onder meer van oordeel dat B. zonder nader onderzoek niet tot zijn uitspraken had mogen komen over een bij verzoekster aanwezige persoonlijkheidsstoornis. Ook had B. naar het oordeel van het College niet uitsluitend op basis van een brief van een bekende in zijn rapport mogen vermelden dat de vermoedelijke dreiging door moeder met zelfdoding en doding van haar zoon een contra-indicatie vormde. Om tot deze verstrekkende conclusie te komen was namelijk eveneens nader onderzoek nodig. Verder werd de diagnose ten aanzien van de zoon niet zorgvuldig geacht en in strijd met de Beroepscode voor Psychologen. Het College concludeerde dan ook dat de handelwijze van B. onzorgvuldig was geweest, temeer daar hij in een beslissende fase werd ingeschakeld. Het College vond het verwijtbaar dat B. onvoldoende objectiviteit in acht had genomen en achtte de klacht van verzoekster gegrond. Het College legde B. de maatregel van berisping op.

Verzoekster bracht deze uitspraak in het geding in haar verweerschrift van 25 februari 2008. Door dit verweerschrift werd ook het Leger des Heils bekend met de uitspraak.

5. De omgangsregeling en mededeling dat verzoekster ziek was

Verzoekster zag haar zoon de eerste drie maanden na de uithuisplaatsing niet. Hierna stelde het Leger des Heils een begeleide omgangsregeling vast van eerst één keer per vier weken en daarna één keer per drie weken. Om de veiligheid van de zoon te kunnen waarborgen, vond deze omgang plaats op het bureau en onder toezicht van het Leger des Heils.

De eerste keer dat verzoekster haar zoon weer zag, deelde hij haar mee dat het Leger des Heils hem had verteld dat zijn moeder ziek was en dat het beter was dat hij bij zijn vader ging wonen.

Bij beschikking van 3 september 2008 bepaalde de rechter de hoofdverblijfplaats van de zoon definitief bij de ex-echtgenoot van verzoekster. Ten aanzien van de omgangsregeling was de rechter van oordeel dat het belangrijk voor de zoon was dat hij contact had met moeder. Echter, de huidige bezoeksregeling verliep niet naar wens, wat voor de zoon onrust en een gebrek aan stabiliteit met zich mee bracht. De rechtbank was van oordeel dat op dat moment de omgang nog onder begeleiding diende plaats te vinden, zodat de veiligheid door een derde kon worden gegarandeerd. De rechtbank begreep dat het voor verzoekster moeilijk en teleurstellend was om op deze wijze contact te onderhouden met haar zoon, maar stelde het belang van de zoon boven het belang van verzoekster. De rechtbank benadrukte dat verzoekster het grotendeels zelf in de hand had wanneer de omgang kon worden uitgebreid. Verzoekster zou haar eigen rol in deze kritisch moeten bekijken. Verzoekster zou het Leger des Heils moeten zien als hulpverlener en niet als vijand. De rechtbank twijfelde niet aan de professionaliteit en de inzet van de gezinsvoogd gedurende de bezoeksregeling. Nu het Leger des Heils ter zitting had gemeld dat verzoekster inmiddels het gesprek weer was aangegaan, ging de rechtbank ervan uit dat de omgang op termijn in overleg kon worden uitgebreid.

De rechtbank bepaalde vervolgens de omgang tussen verzoekster en haar zoon als volgt: minimaal twee uren per drie weken, onder begeleiding van en in overleg met de gezinsvoogd.

De rechtbank ging in deze beschikking niet in op de uitspraak van 19 december 2007 van het College van het Nederlands Instituut van Psychologen.

6. Nieuw psychologisch onderzoek en opschorting van de omgang

Vervolgens verzocht verzoekster onafhankelijk GGZ-psychiater O. om te beoordelen of zij een gevaar was voor haar omgeving en/of voor haar zoon en of er sprake was van gevaren of stoornissen waarover het NIFP een zorgmelding had gedaan.

Op 21 november 2008 rapporteerde O. dat zij geen psychiatrische of andere persoonlijkheidsstoornis kon vaststellen bij verzoekster. Op basis van deze gegevens was er ook geen sprake van suïcidegevaar. O. achtte het daarom niet aannemelijk dat verzoekster een direct gevaar was voor haar omgeving of voor haar kind. Haar conclusie was dat er geen belemmeringen waren om een onbegeleide omgang te realiseren.

Op 11 december 2008 deelde het Leger des Heils verzoekster per brief mee dat vanwege het ontbreken van een goede psychiatrische diagnose de bezoeken tussen haar en haar zoon onder begeleiding zouden blijven plaatsvinden. Voorts verzocht het Leger des Heils verzoekster om een psychiatrisch onderzoek te laten verrichten. Verzoekster overhandigde hierop de rapportage van psychiater O.

Naar aanleiding van deze uitspraak stelde het Leger des Heils aan psychiater O. meerdere vragen over de veiligheid van de zoon bij moeder, de bekendheid met het rapport van het NIFP en de vaardigheden van verzoekster als ouder. Op 12 februari 2009 vond hierover overleg plaats tussen verzoekster, psychiater O. en de werkbegeleider van de gezinsvoogd van het Leger des Heils. Omdat O. geen kinderpsychiater is, adviseerde zij het Leger des Heils om een kinderpsychiater te laten onderzoeken hoe de omgangsregeling precies moest worden ingevuld.

In mei 2009 besloot het Leger des Heils de begeleide omgang tussen verzoekster en haar zoon op te schorten, omdat het van mening was dat de omgang met verzoekster door haar zoon als te belastend werd ervaren.

7. Uitspraak klachtencommissie van het Leger des Heils

Naar aanleiding van een door verzoekster ingediende klacht over de gehele handelwijze van de gezinsvoogd vond op 12 juni 2009 een hoorzitting plaats bij de klachtencommissie van het Leger des Heils.

Op 30 juni 2009 achtte de klachtencommissie de klacht van verzoekster ongegrond. Wel deelde de klachtencommissie onder meer het volgende mee:

"Tijdens de zitting komt (...) ter sprake (...) een uitspraak van 19 december 2007 van het College van Toezicht van het Nederlands Instituut van Psychologen. Onder andere aan de hand van dit voorbeeld wil klager duidelijk maken dat het LJ&R (Leger des Heils; N.o.) naar eigen believen gebruik maakt van informatie van derden. Uit de hiervoor vermelde uitspraak van het College (...) blijkt dat het College van oordeel is dat genoemde (...) uitspraken in het rapport over klagers persoonlijkheidsstoornis, over gevaar voor suïcide en doding van (de zoon) en over de diagnose van (de zoon) in strijd zijn met bepalingen in de Beroepscode. (...) de klachtencommissie (merkt; N.o.) op dat het haar voorkomt dat, gezien de betekenis van het rapport voor het vervolg van de hulpverlening, het LJ&R destijds aan klager had moeten aangeven dat en waarom de uitspraak van het College naar de mening van het LJ&R niet afdeed aan de kern van de rapportage en het handelen van het LJ&R op basis daarvan.

(...)

De klachtencommissie constateert dat er geen sprake is van een door de rechter vastgestelde omgangsregeling, doch van een omgangsregeling die door het LJ&R is vastgesteld en die een aantal malen is bijgesteld, waarover klager is geïnformeerd. Dit kan bij klager tot onrust en spanning hebben geleid, maar de klachtencommissie heeft niet kunnen constateren dat het LJ&R hierin niet zorgvuldig heeft gehandeld.

(...)

De klachtencommissie merkt tot slot op dat de intentie van zowel klager als het LJ&R is om te komen tot een onbegeleide omgangsregeling voor klager en (de zoon). De klachtencommissie hoopt van harte dat partijen in staat zijn om daar in gezamenlijkheid naartoe te werken.

(...)

De klachtencommissie beveelt aan dat als het beleid en de hulpverlening van het LJ&R zijn gebaseerd op informatie, zoals rapportage, die naderhand tengevolge van een beslissing van een college van toezicht, of soortgelijk orgaan, ter discussie komt te staan, het LJ&R haar beleid en hulpverlening opnieuw tegen het licht houdt en de cliënt hierover informeert."

8. Stopzetting omgangsregeling

Na de opschorting van de omgang in mei 2009 vond in augustus 2009 nog een gesprek plaats tussen verzoekster, haar zoon en de gezinsvoogd. Na dit gesprek besloot het Leger des Heils de omgang voor langere tijd stop te zetten.

9. Onderzoek naar de omgang en het verzoek om wijziging van de omgangsregeling

Het Leger des Heils verzocht GZ-psycholoog Jo. in november 2009 om onderzoek om helderheid te krijgen over hoe en op welke wijze de omgangsregeling diende te worden gerealiseerd. Jo. kwam tot de conclusie dat het gezien de onderlinge strijd tussen de ouders beter was om de omgang met één van de ouders, in dit geval de moeder omdat de zoon bij vader woonde, te stoppen. Het instellen van hulp en/of ondersteuning zou volgens haar namelijk de negatieve afwijzing van elkaar en de afwezigheid van zelfreflectie niet veranderen, zodat het stoppen van de omgang de enige manier was om de zoon rust te geven.

Het Leger des Heils koos er echter voor om een nuancering aan te brengen in het advies van GZ-psycholoog Jo., omdat uit het onderzoek van Jo. ook naar voren was gekomen dat de zoon weldegelijk nog een band had met zijn moeder.

Op 16 maart 2010 deed het Leger des Heils de rechtbank het verzoek om de op 3 september 2008 vastgestelde omgangsregeling tijdelijk op te schorten en verplichte mediation op te leggen om zo toe te werken naar een werkbare omgangsregeling tussen verzoekster en haar zoon. Op 21 april 2010 hield de rechtbank de zaak over de omgang drie maanden aan in afwachting van de uitkomst van de bemiddeling. De pogingen tot bemiddeling leverden echter geen positieve resultaten op.

Het Leger des Heils wijzigde vervolgens zijn verzoek in die zin dat het vervolgens aan de rechter vroeg om stopzetting van de omgangsregeling tussen verzoekster en haar zoon voor de duur van de ondertoezichtstelling (tot 8 februari 2011) omdat het de indruk had

gekregen dat verzoeksters beleving haaks stond op de ervaringen en beleving van de gezinsvoogd en dat moeder bleef vasthouden aan het verleden en zich niet leek te kunnen verplaatsen in de positie van de zoon. Dit zou volgens het Leger des Heils nadelige gevolgen voor hem hebben, zoals de GZ-psycholoog al eerder had gesteld.

Bij beschikking van 15 september 2010 wees de rechter het verzoek tot stopzetting van de omgangsregeling tussen verzoekster en haar zoon toe.

Visie verzoekster

Verzoekster kan zich niet vinden in de uithuisplaatsing van haar zoon en is van mening dat dit heeft plaatsgevonden op onrechtmatige gronden. Zij vindt het uiterst onrechtvaardig dat haar zoon nu bij haar ex-echtgenoot woont.

Volgens verzoekster is alles wat er is gebeurd een vooropgezet plan geweest van haar ex-echtgenoot om haar haar zoon af te nemen. Hij heeft haar gestoord willen verklaren en heeft meerdere instanties zo ver gekregen dat alle aandacht op haar werd gevestigd, zodat naar zijn wangedrag niet werd gekeken. Het Leger des Heils ging hierin mee met alle gevolgen van dien. Ook psychiater B. van het NIFP werd hierdoor beïnvloed en kon daarom tot onjuiste conclusies over haar geestelijke toestand komen. Later heeft het College van Toezicht van het Nederlands Instituut van Psychologen dit ook bevestigd, aldus verzoekster. Verzoekster bracht deze uitspraak in bij de rechter op 25 april 2008, maar deze deed hier niets mee. Ook het Leger des Heils deed niets met deze uitspraak, terwijl de spoeduisplaatsing juist op grond van het rapport van B. was aangevraagd. In plaats daarvan werd verzoekster eind 2008 opnieuw naar een psychiater gestuurd, omdat het Leger des Heils haar niet zou kunnen inschatten.

Na de uithuisplaatsing van 23 april 2007 zag verzoekster eind juli 2007 haar zoon weer. Hij zei haar dat hij wist dat zijn moeder niet ziek was. Hij vond dat de gezinsvoogd tegen hem had gelogen. Hij had daar veel verdriet van gehad.

De contacten tussen haar en haar zoon vonden enkel plaats in het bijzijn van de gezinsvoogd, waarbij geen enkele spontane actie dan wel reactie van zowel verzoekster als van haar zoon werd geoorloofd en anders door de gezinsvoogd werd uitgelegd als zijnde tegenwerking. Deze contacten, waarbij elke handeling vooraf door de gezinsvoogd werd bepaald en gecontroleerd, veroorzaakten een gespannen sfeer tijdens de ontmoetingen.

Nooit zette het Leger des Heils zich in voor een uitbreiding van de omgang zonder begeleiding. Ook werd de door de rechtbank vastgestelde omgangsregeling niet nagekomen. In plaats daarvan werd de omgang gestopt, waardoor zij haar zoon al heel lang niet meer had gezien.

Ondanks dat het Leger des Heils geheel op de hoogte was van de foutieve rapportages en dus van de gewijzigde omstandigheden met betrekking tot de gronden van de uithuisplaatsing, weigerde het om de uithuisplaatsing terug te draaien en haar te rehabiliteren. In plaats daarvan had het Leger des Heils de rechtbank willens en wetens op het verkeerde been gezet, door zich negatief uit te laten over haar als moeder, opvoedster en persoon, aldus verzoekster.

Visie Leger des Heils

1. Ten aanzien van de uitspraak van het College van Toezicht

Het Leger des Heils deelde mee dat de uitspraak van het College van Toezicht niet tot wijziging van het beleid van het Leger des Heils leidde, omdat deze uitspraak al in de rechterlijke procedure over de hoofdverblijfplaats was meegenomen. Verzoekster had de uitspraak namelijk in het geding gebracht met haar verweerschrift van 25 februari 2008. Het Leger des Heils was geen partij geweest bij de klachtenprocedure bij het College van Toezicht, zodat het Leger niet eerder van deze uitspraak op de hoogte was.

De rechtbank had ondanks de uitspraak van het College van Toezicht de hoofdverblijfplaats van de zoon bij vader vastgesteld. Nu deze uitspraak in lijn was met het beleid van het Leger des Heils, was een bijstelling van het beleid op dit punt niet nodig.

Het Leger des Heils merkte vervolgens op dat de klachtencommissie zich ook over de klacht had uitgesproken, en daarbij het Leger des Heils had aanbevolen om het beleid en de hulpverlening opnieuw tegen het licht te houden wanneer beleid als gevolg van een (latere) beslissing van een College van toezicht of soortgelijk orgaan ter discussie kwam te staan. Het Leger des Heils had deze aanbeveling overgenomen en in zijn beleid verwerkt.

2. Ten aanzien van de omgangsregeling

Op 3 september 2008 werd door de rechtbank een begeleide omgangsregeling vastgesteld. Met verzoekster is in oktober en december 2008 op haar verzoek besproken aan welke voorwaarden voldaan zou moeten worden teneinde tot een uitgebreidere en onbegeleide omgang met haar zoon te komen. Het Leger des Heils had verzoekster hierover bij brief van 11 december 2008 geïnformeerd. Verzoekster diende ook het rapport van het NIFP ter inzage te geven. Verzoekster overhandigde vervolgens een rapport van psychiater O.

De bezoeksregeling werd gecontinueerd totdat de zoon na een bezoek van 15 mei 2009 aangaf de moeder niet meer te willen zien. Verzoekster bleef het volgens het Leger des Heils moeilijk vinden om zich aan de afspraken te houden die rond de omgangsregeling waren gemaakt. Het Leger des Heils had de indruk dat haar zoon hierdoor onbewust werd belast met volwassenenproblematiek en dat hij de omgangsmomenten als belastend en onveilig had ervaren.

Op 19 augustus 2009 vond mede op verzoek van de zoon een gesprek plaats tussen verzoekster, haar zoon en het Leger des Heils. Na dit gesprek gaf de zoon opnieuw aan niet langer open te staan voor contact met zijn moeder. De omgang is toen niet meer voortgezet.

Gelet op de complexiteit van de situatie en mede gezien het advies van de door verzoekster ingeschakelde psychiater O. om een kinderpsychiater in te schakelen, besloot het Leger des Heils een onafhankelijke deskundige, GZ-psycholoog Jo., om onderzoek te laten doen naar de omgangsregeling. Dit onderzoek ging in november 2009 van start.

In maart 2010 ontving het Leger des Heils de uitkomsten van het onderzoek van GZ-psycholoog Jo. naar de omgang tussen verzoekster en haar zoon. In dit onderzoek werd aangegeven dat contact met de ene ouder betekende dat de andere ouder moest worden uitgesloten. Desondanks verzocht het Leger des Heils de rechtbank om verplichte mediation op te leggen om toch nog weer tot een omgang te komen.

Verder deelde het Leger des Heils mee dat het toewerken naar een onbegeleide omgangsregeling in beginsel steeds het uitgangspunt was van het Leger des Heils. Het gedrag van de zoon en de signalen die de zoon na vooral de laatste omgangsmomenten heeft laten zien, waren voor het Leger des Heils echter aanleiding om eerst een onderzoek naar de omgangsregeling te starten. Aan de hand van de uitkomsten van dit onderzoek zou verder vorm gegeven kunnen worden aan een voor de zoon passende omgang met de moeder. Overigens was het Leger des Heils dit onderzoek in overleg met verzoekster en mede op advies van de psychiater gestart. Bovendien was het Leger des Heils van mening dat de belangen van de zoon, conform artikel 3 van het Internationaal verdrag inzake de rechten van het kind, prevaleren boven de wens van verzoekster om meer omgang.

Ten slotte liet het Leger des Heils weten dat, indien een omgangsregeling niet goed verloopt, het op verschillende manieren tracht hierin verandering te brengen. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan het inschakelen van andere (onafhankelijke) begeleiding bij de omgang, het variëren van de contactmogelijkheden, de omgang op een andere locatie te laten plaatsvinden enzovoorts. De mogelijkheden die daarbij worden ingezet, zijn mede gerelateerd aan de aard van de problematiek van het cliëntsysteem. In de onderhavige situatie was het inschakelen van andere (onafhankelijke) begeleiding geen optie, nu de zoon zich meer en meer verzette tegen de omgang. Verandering van de begeleiding zou hierin geen verandering hebben gebracht. Verder had het Leger des Heils, alvorens tot opschorting van de omgang over te gaan, al overwogen om een onafhankelijke deskundige in te schakelen om onderzoek naar de interactie tussen verzoekster en haar zoon te verrichten. Hiervoor was op dat moment echter geen financiële ruimte. De kosten van een onafhankelijk onderzoek waren namelijk aanzienlijk, terwijl hier nauwelijks tot geen budget tegenover staat.

3. Ten aanzien van de veronderstelling dat verzoekster ziek was

Volgens het Leger des Heils is één van de dilemma's waar een gezinsvoogd voor kan komen te staan, hoe je een (ruim vijfjarig) kind vertelt dat hij van de een op de andere dag bij de vader gaat wonen en niet langer bij de moeder kan verblijven. Rekening houdend met de achtergrond van het kind, zijn leeftijd, de omstandigheden en de redenen waarom tot een uithuisplaatsing wordt overgegaan, moeten gezinsvoogden een keuze maken hoe ze een dergelijke moeilijke boodschap in eenvoudige bewoordingen aan een kind vertellen. Gelet op deze achtergrond en op basis van de informatie die toen voorhanden was (waaronder vermoedens van een psychiatrische stoornis bij de moeder en het gegeven dat zij uitspraken zou hebben gedaan dat zij haarzelf dan wel haar zoon iets zou aandoen indien de zoon uit huis zou worden geplaatst), had de gezinsvoogd tegen verzoeksters zoon gezegd dat zijn moeder ziek was en om die reden niet in staat was om hem op te voeden. Na de plaatsing had de gezinsvoogd opnieuw met de zoon gesproken en uitgelegd waarom dit op deze wijze was verteld.

Achteraf gezien begreep het Leger des Heils dat deze woordkeuze voor verzoekster belastend was (geweest) en dat een meer neutrale woordkeuze wellicht passender was. Daarentegen was er destijds sprake van een spoedmachtiging tot uithuisplaatsing zodat er weinig tijd was voor de voorbereiding van het kind op de uithuisplaatsing, terwijl de zoon wel duidelijkheid gegeven diende te worden over de uithuisplaatsing. Naar aanleiding van dit klachtonderdeel was het Leger des Heils van mening dat in het beleid ten aanzien van de uithuisplaatsing meer aandacht dient te zijn voor de voorbereiding van kinderen op deze ingrijpende maatregel. Het Leger des Heils zou daarom dit punt in het vakgroeptoverleg van de vestigingsmanagers jeugdbescherming agenderen en de beleidsmedewerker de opdracht geven hierop aanvullend beleid te formuleren.

Oordeel Nationale ombudsman

I. Algemeen

Uit hetgeen verzoekster tijdens het onderzoek heeft meegedeeld, komt naar voren dat verzoekster het duidelijk niet eens is met de spoeduisplaatsing. Volgens verzoekster dient deze te worden teruggedraaid, zodat haar zoon weer bij haar komt wonen.

De ondertoezichtstelling en de (spoed)uithuisplaatsing van verzoeksters zoon hebben echter plaatsgevonden met machtiging van de rechter. Ook de beslissing om de definitieve verblijfplaats van de zoon bij vader te laten zijn, is door de rechter genomen. Dit zijn rechterlijke beslissingen waar de Nationale ombudsman vanuit dient te gaan. Hij oordeelt daar niet over. Hij oordeelt over concrete gedragingen van in dit geval het Leger des Heils, zoals in de klachtformulering is omschreven.

II. Ten aanzien van de uitspraak van het College van Toezicht

1. Het vereiste van professionaliteit houdt in dat ambtenaren van een overheidsinstantie met een bijzondere training of opleiding jegens burgers overeenkomstig de standaarden van hun beroepsgroep handelen. Dit uitgangspunt geldt ook voor medewerkers van instanties die overheidstaken verrichten zoals het Leger des Heils en betekent dat die instanties hun beleid en hulpverlening afstemmen op de meest recente informatie en indicaties. Daarbij dient dan de vraag centraal te staan of op de ingeslagen weg kan worden doorgedaan of dat een andere keuze moet worden gemaakt. Over die keuze dient de cliënt te worden geïnformeerd.

2. Het Leger des Heils heeft in deze zaak de machtiging uithuisplaatsing onderbouwd met de stelling dat het niet goed ging met de zoon vanwege de voortdurende strijd tussen de ouders. Voorts zou verzoekster zich niet aan de afspraken met de gezinsvoogd houden, zodat deze onvoldoende zicht kon krijgen op de ontwikkeling en opvoedingssituatie van de zoon. Ook zou zij de afspraken omtrent de omgangsregeling niet nakomen, waardoor de zoon niet de gelegenheid kreeg om loyaal te zijn aan zijn vader.

De reden waarom de machtiging *met spoed* was aangevraagd, was dat het Leger des Heils zich grote zorgen maakte over de veiligheid van de zoon na een zorgmelding van een psycholoog van het NIFP over suïcidaal gedrag van verzoekster. Als verzoekster van tevoren op de hoogte zou zijn gesteld van het voornemen tot uithuisplaatsing, kon het Leger des Heils niet voor de veiligheid van de zoon instaan.

Achteraf is uit een uitspraak van het College van Toezicht van het Nederlands Instituut van Psychologen gebleken dat psycholoog B. niet tot zijn conclusies omtrent het gedrag van verzoekster had mogen komen. Verzoekster heeft deze uitspraak in het geding gebracht in haar verweerschrift van 25 februari 2008 en de rechter heeft hierna op 3 september 2008 in de lijn van het beleid van het Leger des Heils besloten om de definitieve verblijfplaats bij vader vast te stellen. Het Leger des Heils heeft het niet nodig geacht om door de uitspraak van het College van Toezicht zijn beleid en zijn hulpverlening bij te stellen.

3. De Nationale ombudsman acht het niet onbegrijpelijk dat het Leger des Heils ten aanzien van de hoofdverblijfplaats van de zoon zijn beleid na de uitspraak van het College niet heeft gewijzigd. De reden van uithuisplaatsing was immers niet alleen gebaseerd op de zorgmelding van het NIFP, maar voornamelijk op het hebben van ernstige zorgen over de ontwikkeling van de zoon en het ontbreken van de noodzakelijke medewerking van verzoekster waardoor het Leger des Heils geen zicht op het welzijn van de zoon kon krijgen.

Wel is de Nationale ombudsman van oordeel dat het Leger des Heils verzoekster over deze beslissing gemotiveerd had moeten informeren en daarbij had moeten aangeven dat en waarom de uitspraak van het College naar de mening van het Leger des Heils niet afdeed aan het beleid dat op dat moment werd gevolgd. Zeker gezien de betekenis die de zorgmelding van het NIFP heeft gehad voor de beslissing tot een spoedmachtiging.

4. Verder is de Nationale ombudsman van oordeel dat de conclusies van B. over het vermeende suïcidale gedrag en de persoonlijkheidsstoornis van verzoekster wél grote invloed hebben gehad op de wijze waarop verzoekster na de uithuisplaatsing omgang met haar zoon mocht hebben, namelijk begeleide omgang op het bureau van het Leger des Heils om zo de veiligheid van de zoon zeker te stellen.

Het Leger des Heils had daarom na de uitspraak van het College, die vanwege het verweerschrift van verzoekster al in februari 2008 bekend was, in ieder geval het beleid ten aanzien van de omgang tegen het licht moeten houden om te kunnen vaststellen of begeleide omgang nog steeds noodzakelijk was. In plaats daarvan heeft het Leger des Heils verzoekster pas veel later, en schriftelijk bij brief van 11 december 2008, verzocht om zich opnieuw te laten onderzoeken om na te gaan of zij wel of geen gevaar opleverde voor de veiligheid van haar zoon. Dit had al veel eerder kunnen gebeuren, zodat de nieuwe bevindingen hadden kunnen worden ingebracht op de rechtszitting op 3 september 2008. Hiermee had veel tijd kunnen worden bespaard.

Gezien het bovenstaande heeft het Leger des Heils dan ook niet voldoende gevolgen verbonden aan de uitspraak van het College van Toezicht van het Nederlands Instituut van Psychologen van 19 december 2007. Hierdoor is veel onduidelijkheid en onbegrip bij verzoekster ontstaan en ten aanzien van de omgangsregeling kostbare tijd verloren gegaan. Het Leger des Heils heeft op dit punt dan ook gehandeld in strijd met het vereiste van professionaliteit.

De onderzochte gedraging is hiermee niet behoorlijk.

III. Ten aanzien van de omgangsregeling tussen verzoekster en haar zoon

1. Het vereiste van rechtszekerheid houdt onder meer in dat overheidsinstanties gevolg geven aan rechterlijke uitspraken. Dit uitgangspunt geldt zeker ook voor instanties die overheidstaken verrichten zoals het Leger des Heils. In het geval dat de rechter een omgangsregeling vaststelt in een door die instantie begeleide situatie moet die regeling leidend zijn voor het handelen van die instantie en moet die zich volledig inspannen om deze omgangsregeling daadwerkelijk tot de beoogde omgang te laten leiden. Indien aan deze omgangsregeling om bepaalde redenen niet langer uitvoering kan worden gegeven en op initiatief van het Leger des Heils voor langere duur wordt opgeschort, dient dit ter beslissing aan de rechter te worden voorgelegd, zodat de ouder die het betreft hiertegen zijn bezwaren kan indienen.

Het vereiste van rechtszekerheid houdt ook in dat gerechtvaardigde verwachtingen van burgers en organisaties jegens overheidsinstanties door die overheidsinstanties worden gehonoreerd. Dit uitgangspunt geldt ook voor instanties die overheidstaken verrichten zoals het Leger des Heils en betekent dat de burger mag verwachten dat door het Leger des Heils uitgesproken intenties worden waargemaakt, tenzij er concrete aanwijzingen zijn

dat bij de uitvoering ervan zwaarder wegende belangen in het geding komen.

2. Hoewel het Leger des Heils heeft gesteld dat het uitgangspunt steeds is geweest om toe te werken naar een onbegeleide omgangsregeling en de intentie daartoe ook heeft uitgesproken bij de klachtencommissie, heeft het de omgang tussen verzoekster en haar zoon in mei 2009 opgeschort. Dit, omdat de zoon had aangegeven dat hij zijn moeder niet meer wilde zien. Al langere tijd zou hij signalen afgeven naar de gezinsvoogd, waaruit kon worden opgemaakt dat de omgang negatieve gevolgen voor het welzijn van de zoon had. In augustus 2009 heeft een gesprek plaatsgevonden tussen verzoekster, haar zoon en de gezinsvoogd. Omdat de zoon hierna opnieuw aan de gezinsvoogd had aangegeven geen contact meer met zijn moeder te willen, heeft hierna tot op heden geen omgang meer plaatsgevonden.

Pas op 16 maart 2010 doet het Leger des Heils bij de rechtbank een verzoek om wijziging van de omgangsregeling gedurende de ondertoezichtstelling, in die zin dat de omgang opgeschort zou blijven in afwachting van een mediationtraject met verzoekster en haar ex-echtgenoot. Als de mediation zou mislukken, zou het Leger des Heils zich beraden op plaatsing van de zoon in een neutraal gezin van waaruit hij contact zou kunnen hebben met beide ouders.

3. Beoordeling van de beslissing om de begeleide omgang te stoppen in plaats van uit te breiden en toe te werken aan een onbegeleide omgang, komt neer op de beoordeling van de pedagogische inzichten en deskundigheid van het Leger des Heils. De Nationale ombudsman mag niet beoordelen of dit, ongeacht of hiertoe een intentie is uitgesproken, een juiste beslissing is geweest. Daarvoor is het klachtrecht niet bedoeld.

De Nationale ombudsman is echter wel van oordeel dat het Leger des Heils, zodra duidelijk werd dat de begeleide omgang niet snel kon worden hervat en de tijdens de hoorzitting uitgesproken intentie tot onbegeleide omgang niet kon worden gerealiseerd vanwege meer zwaarwegende belangen van de zoon, dit had moeten voorleggen aan de rechter met het verzoek om een nieuwe beslissing te nemen over de omgang. Nu dit tot aan maart 2010 niet is gebeurd, kan worden gesteld dat de beschikking van 3 september 2008 tot die tijd onvoldoende is nageleefd, omdat, in tegenstelling tot hetgeen de klachtencommissie heeft gesteld, de rechter immers had bepaald dat de omgang tussen verzoekster en haar zoon minimaal twee uren per drie weken diende te zijn. Erkenning van de bindende betekenis van rechterlijke uitspraken brengt mee dat het Leger des Heils de bevoegdheid mist om op eigen initiatief structureel van deze beschikking af te wijken. Door de rechter niet opnieuw te betrekken bij de te maken keuzes, is het verzoekster onmogelijk gemaakt om de beslissing tot het stopzetten van de omgang en haar bezwaren hiertegen te laten toetsen. Tijdens een rechtszitting had voorts ook duidelijk kunnen worden aangegeven waarom de intenties van het Leger des Heils geen gevolg konden hebben.

Het Leger des Heils heeft gehandeld in strijd met het vereiste van rechtszekerheid.

De onderzochte gedraging is niet behoorlijk.

IV. Ten aanzien van de mededeling dat verzoekster ziek was

1. Ook dit klachtonderdeel wordt getoetst aan het vereiste van professionaliteit, dat voor het Leger des Heils onder meer inhoudt dat zorgvuldig dient te worden overwogen op welke wijze een kind moet worden ingelicht over de reden van een spoeduisplaatsing. Hierbij moeten rekening worden gehouden met de achtergrond van het kind, zijn leeftijd, de omstandigheden en de redenen waarom tot een uithuisplaatsing wordt overgegaan.

2. De Nationale ombudsman beseft weldegelijk dat de mededeling aan haar zoon dat zij ziek was en niet voor hem kon zorgen, voor verzoekster zeer belastend is nu achteraf vast staat dat de conclusies van het NIFP over het suïcidale gedrag en de persoonlijkheidsstoornis niet op zorgvuldige wijze tot stand waren gekomen. Ook het Leger des Heils begrijpt achteraf gezien dat een meer neutrale woordkeuze wellicht passender was geweest.

De Nationale ombudsman acht het echter, gezien de, achteraf discutabele, spoedsituatie op het moment van de uithuisplaatsing, waarin een jong kind moest worden verteld waarom hij plotseling bij zijn moeder weg moest, niet onzorgvuldig dat het Leger des Heils op dát moment ervoor heeft gekozen om de zoon van verzoekster te vertellen dat zijn moeder ziek was. Ziek zijn in de zin van "het even niet lekker zijn" past juist in de belevingswereld van het kind en hoeft geen onnodige zorgen op te roepen. Bij een kind is de term ziek zijn nog niet automatisch gekoppeld aan een langdurige, ernstige (psychische) ziekte. De rapportage van een professionele instantie als het NIFP, waar het Leger des Heils van mag uitgaan, loog er namelijk niet om. Het voert daarom te ver om de gedraging van het Leger des Heils in strijd te achten met het vereiste van professionaliteit. Wel diende het Leger des Heils verzoekster zoon achteraf uit te leggen hoe de situatie daadwerkelijk in elkaar stak. Voor zover de Nationale ombudsman heeft kunnen nagaan, is dit ook gedaan.

De onderzochte gedraging is behoorlijk.

Slotbeschouwing

Beslissingen omtrent de omgang of de hoofdverblijfplaats van een kind neemt de rechter meestal na zich te hebben laten adviseren door de Raad voor de Kinderbescherming of andere betrokken instanties. Indien het kind onder toezicht is gesteld, laat de rechter zich adviseren door het Bureau Jeugdzorg.

Het Bureau Jeugdzorg dient vervolgens te handelen in overeenstemming met de rechterlijke beslissing. Het is immers aan de rechter om te toetsen of het belang van het kind wordt gediend met de maatregel. Indien Bureau Jeugdzorg van mening is dat het

belang van het kind tot een gewijzigde maatregel moet leiden, dient dit de zaak zo spoedig mogelijk weer voor te leggen aan de rechter. Slechts op deze wijze kan het handelen van het Bureau Jeugdzorg bij een ondertoezichtstelling worden getoetst.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van het Leger des Heils Jeugdzorg & Reclassering, vestiging Leeuwarden is gegrond ten aanzien van:

- het onvoldoende verbinden van gevolgen aan de uitspraak van het College van Toezicht van het Instituut van Psychologen, wegens schending van het vereiste van professionaliteit, en;
- het onvoldoende uitvoering geven aan de beschikking van de rechtbank van 3 september 2008, wegens schending van het vereiste van rechtszekerheid;

en niet gegrond ten aanzien van het meedelen aan de zoon dat verzoekster ziek was.

De Nationale ombudsman,

dr. A.F.M. Brenninkmeijer

Onderzoek

Op 1 mei en 6 en 7 juli 2009 ontving de Nationale ombudsman een verzoekschrift van mevrouw N. te Opeinde met een klacht over een gedraging van het Leger des Heils Jeugdzorg & Reclassering, vestiging Leeuwarden.

Naar deze gedraging, die wordt aangemerkt als een gedraging van Stichting Leger des Heils, werd een onderzoek ingesteld.

In het kader van het onderzoek werd het bestuur van de stichting verzocht op de klacht te reageren en een afschrift toe te sturen van de stukken die op de klacht betrekking hebben.

Tijdens het onderzoek kregen het bestuur van de stichting en verzoekster de gelegenheid op de door ieder van hen verstrekte inlichtingen te reageren.

Verder werden aan het Leger des Heils meerdere vragen gesteld.

Het resultaat van het onderzoek werd als verslag van bevindingen gestuurd aan betrokkenen.

De reacties van het bestuur van het Leger des Heils en verzoekster gaven aanleiding het verslag op een enkel punt te wijzigen en aan te vullen.

Informatieoverzicht

De bevindingen van het onderzoek zijn gebaseerd op de volgende informatie:

Het verzoekschrift van verzoekster van 17 maart 2009, ontvangen op 1 mei 2009, met bijlagen.

Brieven van 6 en 7 juli, 5, 22 en 25 augustus, 1 en 20 september en 6 oktober 2009 met bijlagen.

Reactie van het Leger des Heils van 11 december 2009 met bijlagen.

Reactie van verzoekster van 9 februari en 1 maart 2010 met bijlagen.

Nadere reactie van het Leger des Heils van 31 mei 2010 met bijlagen.

Nadere reactie van verzoekster van 22 juli 2010.

Achtergrond

Zie onder *bevindingen of volledige tekst* voor de volledige tekst van het rapport.

17

2009.04196

de Nationale ombudsman